

Globalisering og utenlandsk eierskap i Norge*

Jens Nordby

Den sterke veksten i internasjonal handel og internasjonale kapitaltransaksjoner viser at verdensøkonomien bindes tettere og tettere sammen. Utviklingen i Norge viser at også vi tar del i den økonomiske globaliseringen. Spesielt har portefølje- og direkteinvesteringene inn og ut av Norge økt sterkt de siste årene. Som et resultat av dette har flere og flere selskaper i Norge fått utenlandske aksjonærer. Utlendingenes andel av aksjekapitalen holdt seg imidlertid stabil rundt 25-30 prosent på 1990-tallet. Det er relativt liten forskjell på børsnoterte og unoterte aksjeselskaper. Amerikanerne var i 1998 de utlendingene som eide mest aksjekapital i Norge.

Innledning

Globalisering er blitt et av vår tids moteord. Begrepet, som først dukket opp på midten av 1980-tallet, er blitt brukt i mange sammenhenger av journalister, politikere og forskere. De fleste er imidlertid enige om at globalisering innebærer at verden bindes tettere sammen på alle nivåer. En kan skille mellom økonomisk, politisk og kulturell globalisering (Kaspersen, 2000). I denne artikkelen ser jeg kun på den økonomiske globaliseringen, og dens betydning for Norge.

Den økonomiske globaliseringen omfatter de områder av økonomien som i økende grad blir internasjonalsert på grunn av prosessen mot mer globale markeder. Denne prosessen har blitt drevet av handelsliberaliseringer, liberalisering av kapitalbevegelser, nedgang i reelle transportkostnader og av utviklingen innen informasjon- og kommunikasjonsteknologi (Krugman, 1995). Når handelshindringene reduseres, vil varer, tjenester, arbeidskraft og kapital flyte friere mellom land. Globaliseringsprosessen kan da iakttas ved å se på utviklingen i internasjonal handel (eksport og import) og kapitaltransaksjonene, som igjen kan splittes i porteføljeinvesteringer og direkteinvesteringer¹.

Artikkelen ser på utviklingen i internasjonal handel og internasjonale kapitaltransaksjoner, og sammenligner dette med norske forhold. I tillegg ser den på utviklingen blant utenlandske aksjonærer i norske aksjeselskaper.

Jens Nordby er førststekonsulent ved Seksjon for offentlige finanser og kredittmarkedsstatistikk. (jens.nordby@ssb.no)

Internasjonal handel

Internasjonal handel har økt kraftig de senere årene. Fra 1985 til 1998 økte verdien av verdens utenrikshandel med hele 295 prosent. Selv om Norge også har hatt vekst i utenrikshandelen, kan vi ikke vise til like sterk økning: Vår eksport og import økte med henholdsvis 98 og 102 prosent i nominelle kroner fra 1985 til 1998. Eksporten og importen som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) falt i denne perioden. Eksportandelen (forholdet mellom eksport og BNP) sank fra 47 prosent til 37 prosent, mens importandelen ble redusert fra 39 til 37 prosent. Nedgangen i eksportandelen har sammenheng med utviklingen i oljeprisen. I 1985 var den gjennomsnittlige oljeprisen på 26 dollar pr. fat, mens den i 1998 lå helt nede i 12 dollar pr. fat. For Norges vedkommende må man derfor være varsom med å tolke utviklingen i eksportandelen som mål på globalisering.

Tabell 1 viser utviklingen i eksportandelen for USA, Japan, Storbritannia og de nordiske landene eksklusive Island. Tabellen viser at eksportandelene økte fra 1988 til 1998 for alle landene. Spesielt hadde Sverige og Finland en sterk økning. Sverige økte eksportandelen fra 33 prosent i 1988 til 45 prosent i 1998, mens Finland hadde en økning fra 25 til 40 prosent i samme periode. Det er nærliggende å tro at suksessen til Ericsson og Nokia bidro sterkt til denne veksten. For de øvrige landene var det kun en svak økning i eksportandelene fra 1988 til 1998. Dette reflekterer at tjenester utgjør en stadig økende del av BNP, og at tjenester ikke handles internasjonalt i like stor grad som varer.

Kapitaltransaksjoner

Kapitaltransaksjonene mellom land økte kraftig på 1990-tallet, og viste klart sterkere vekst enn vare- og tjenestehandelen. Kapitaltransaksjoner kan deles inn i

* Takk til Bjørn E. Naug for mange gode kommentarer.

¹ For definisjon av direkteinvesteringer og porteføljeinvesteringer, se Boks 1.

Tabell 1. Eksport av varer og tjenester i prosent av BNP

Land	1988	1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998
Norge	33	41	39	39	38	41	41	37
Sverige	33	31	29	38	41	40	44	45
Finland	25	23	27	36	38	38	40	40
Danmark	34	38	39	38	37	37	37	36
Storbritannia	23	24	24	26	28	29	29	27
USA	9	10	10	10	11	11	12	11
Japan	10	11	11	10	10	10	11	12

Kilde: IMF.

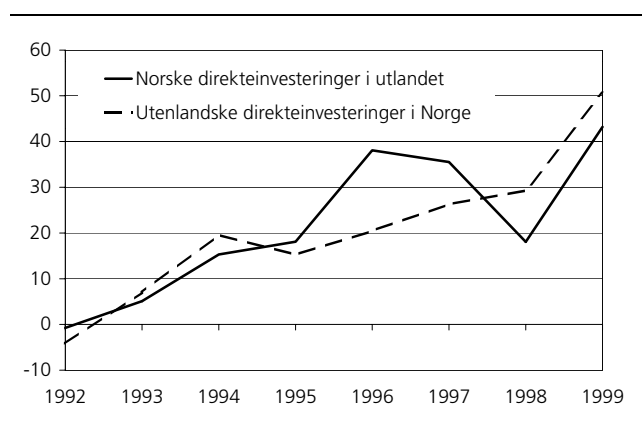
direkteinvesteringer, porteføljeinvesteringer og andre finansielle investeringer. Transaksjonene sier noe om hvor store investeringer som er blitt foretatt i løpet av en gitt periode, og må ikke forveksles med beholdningstall. Beholdningstallene måler de akkumulerte kapitaltransaksjonene i tillegg til at det tas hensyn til omvurderinger og andre volumendringer. I omvurderingene ligger blant annet valutakursendringer, mens volumendringer f.eks. kan være ettergivelse av gjeld.

I Norge gir Utenriksregnskapet transaksjonstall for både utenrikshandel og finansielle investeringer. Utenriksregnskapet er delt i to: driftsregnskapet og kapitalregnskapet. Driftsregnskapet består av vare- og tjenestetbalansen samt rente- og stønadsbalansen, mens kapitalregnskapet består av de finansielle investeringene. Utenriksregnskapet har Norges Banks valutastatistikk som viktig kilde. Norges Bank publiserer også beholdningstall for utgående og inngående investeringer i Norge. I tillegg gir SIFON-registeret (se Boks 2) en beholdningsoversikt over utlendingers investeringer i norske aksjeselskaper.

Direkteinvesteringer

Verdens samlede beholdning av utgående direkteinvesteringer økte fra 506 milliarder dollar i 1980 til 4 090 milliarder i 1998 (se FN's "World Investment Report 1999"). Bare mellom 1996 og 1998 økte beholdningene med 31 prosent. Den sterke økningen kan i stor grad forklares ved at antall multinasjonale selskaper har økt, og ved at allerede eksisterende selskaper har ekspandert (Duffus og Gooding, 1997). Som et resultat av den store veksten har direkteinvesteringenes andel av de totale finansielle transaksjonene også økt på 1990-tallet (United Nations, 1999).

OECD-landene står for de fleste direkteinvesteringene i verden. I 1998 sto disse landene for henholdsvis 96 og 72 prosent av de totale utgående og inngående transaksjonene. Disse transaksjonene var på henholdsvis 684 og 768 milliarder dollar i 1999, en økning fra 1998 på 34 og 21 prosent. De landene som hadde størst økning i inngående transaksjoner fra 1998 til 1999 var Japan, Sverige og Tyskland. Danmark, Frankrike og Irland kunne vise til sterkest vekst i utgående transaksjoner. Ifølge OECD kan det meste av veksten i de senere årene forklares med at det har vært flere fusjoner og oppkjøp av store selskaper på

Figur 1. Ut- og inngående direkteinvesteringer for Norge. Nettotransaksjoner. Milliarder kroner

Kilde: Utenriksregnskapet, Statistisk sentralbyrå.

tvers av landegrensene. Innføringen av Euroen har forsterket denne prosessen og kan forklare noe av økningen fra 1998 til 1999.

Norge har også hatt en sterk vekst i de utgående og inngående transaksjonene de siste årene, se figur 1. I 1999 direkteinvesterte utlendinger for nærmere 51 milliarder kroner i Norge, mens Norge direkteinvesterte for i overkant av 43 milliarder kroner i utlandet. Dette var en vekst fra 1998 på henholdsvis 73 og 139 prosent, men de utgående transaksjonene for 1998 var betydelig lavere enn året før. Det er nærliggende å tro at det lave tallet for 1998 har sammenheng med Asia-krisen. Asia-krisen førte til lav oljepris (i 1999 var oljeprisen på 24 dollar pr. fat, mens den lå helt nede på 12 dollar pr. fat i 1998), men førte også trolig til svekket investeringslyst mer generelt, noe som gjenspeilet seg i dårlig utvikling på børsene dette året. De negative direkteinvesteringene i 1992 kom som et resultat av stor negativ reinvestert fortjeneste. Negativ reinvestert fortjeneste betyr at overskudd på investeringer blir ført ut av landet hvor investeringen finner sted.

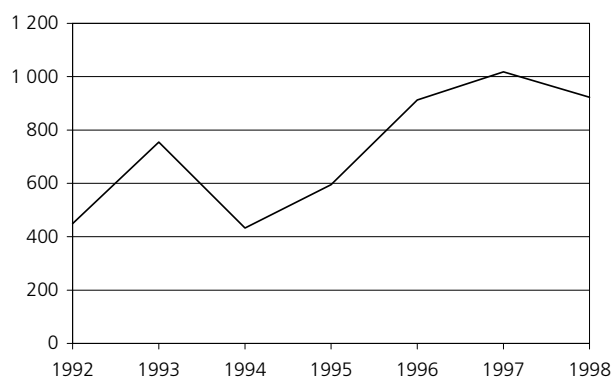
Tabell 2 viser at beholdningen av utenlandske investeringer i norske selskaper økte sterkt (209 prosent) fra 1989 til 1998. Veksten var spesielt sterk fra 1996 til 1998, og utlendinger hadde direkteinvesteringer for i underkant av 200 milliarder kroner i 1998. Tall for norske beholdninger av direkteinvesteringer i ut-

Tabell 2. Utenlandske direkte investeringer i Norge. Beholdning. Milliarder kroner

Næring	1989	1991	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	64,1	94,8	102,4	113,7	123,3	139,1	168,1	198,2
Egenkapital	41,4	51,6	52,0	59,0	65,5	82,0	110,3	123,9
Herav aksjekapital	16,0	18,6	20,3	21,1	20,6	22,1	26,7	34,8
Netto lånefordringer	22,7	43,2	50,4	54,7	57,8	57,1	57,8	74,3
Brutto lånefordringer	23,5	50,6	58,2	64,5	69,2	70,1	73,3	92,2
Brutto lånegjeld	0,8	7,4	7,8	9,8	11,4	13,0	15,5	17,9

Kilde: Norges Bank.

Figur 2. Utgående porteføljeinvesteringer i verden. Netto-transaksjoner. Milliarder USD

Kilde: IMF, Balance of Payments Statistics Yearbook.

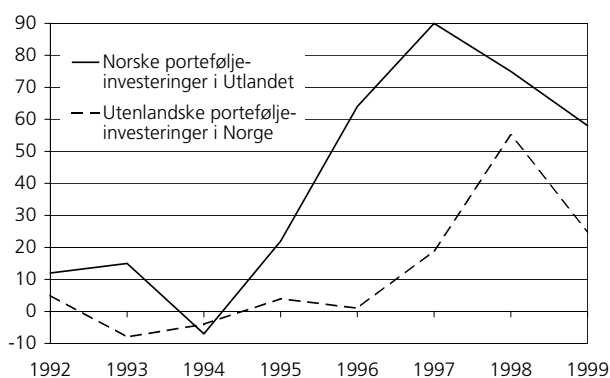
landet foreligger kun tom. 1997. Dette året hadde de kommet opp i 201 milliarder kroner, en økning på i overkant av 670 prosent fra 1989.

Porteføljeinvesteringer

Internasjonale porteføljeinvesteringer har økt sterkt i omfang siden begynnelsen av 1980-tallet. Viktige drivkrefter bak denne utviklingen har vært dereguleringen av finansmarkedene, utvikling av ny teknologi og næringslivets generelle internasjonalisering (Sundell, 2000). Verdien av de samlede porteføljetransaksjonene i verden økte med 105 prosent fra 1992 til 1998. Verdens porteføljeinvesteringer har vist en ujevn utvikling siden 1992, se figur 2. I 1998 var transaksjonene på 923 milliarder dollar, men var oppe i 1018 milliarder i 1997. Nedgangen fra 1997 til 1998 kan ha sammenheng med børsuroen høsten 1998.

Statistikken over internasjonale porteføljeinvesteringer har i flere år vist en betydelig inkonsistens, ved at de totale porteføljefordringene i verden ikke har balansert med den totale porteføljegjelden, noe som gjør tallfesting av utviklingen noe usikker. Porteføljeinvesteringene i aksjer og obligasjoner hører til de raskest voksende finansinvesteringene, og en betydelig del av avvikene i statistikken skyldes svakheter i rapporteringen av slike transaksjoner (Sundell, 2000).

Figur 3. Utgående porteføljeinvesteringer for Norge. Netto-transaksjoner. Milliarder kroner

Kilde: Utenriksregnskapet, Statistisk sentralbyrå.

Også i Norge økte porteføljeinvesteringene kraftig på 1990-tallet, se figur 3. Figuren viser at utlendingenes netto porteføljeinvesteringer i Norge var på over 25 milliarder kroner i 1999. Dette er en økning på nærmere 370 prosent siden 1992. I 1998 var disse investeringene oppe i 55 milliarder kroner, men ble kraftig redusert året etter. Norges porteføljeinvesteringer i utlandet hadde også en sterk vekst på 1990-tallet. Vi ser imidlertid at netto fordringstransaksjoner ble redusert fra nærmere 90 milliarder kroner i 1997 til i underkant av 60 milliarder i 1999. Figur 3 viser at porteføljeinvesteringene var negative i deler av perioden vi ser på. I 1994 solgte nordmenn utenlandske verdipapirer for mer enn det de kjøpte, og i 1993 og 1994 solgte utlendingene norske verdipapirer for mer enn det de kjøpte.

Utenlandsk eierskap i norske aksjeselskaper

Vi hører stadig at utlendinger ønsker å kjøpe opp eller fusjonere med selskaper i Norge. Med den økende internasjonaliseringen som vi er vitne til i verdensøkonomien, skulle en forvente at utlendinger økte sine eierandeler (dvs. økte sin andel av aksjekapitalen) i aksjeselskaper med beliggenhet i Norge. For å se hvorvidt utlendinger har økt sine eierandeler, benytter jeg meg av to statistikkilder i Statistisk sentralbyrå. Den ene kilden er regnskapsstatistikk for ikke-finansielle aksjeselskaper (heretter kalt regnskapsstatistikken) og SIFON-registeret.

Regnskapsstatistikken er basert på årsregnskap for ikke-finansielle aksjeselskaper innsendt til Regnskapsregisteret i Brønnøysund. SIFON-registeret er et register over alle norske aksjeselskaper der hele eller deler av aksjekapitalen er på utenlandske hender, filialer i Norge av utenlandske foretak, samt norske datterselskaper. SIFON og regnskapsstatistikken er koblet, slik at det er blitt mulig å skille ut regnskapstall for de ikke-finansielle aksjeselskapene som har utenlandske aksjonærer. I denne koblingen er kun de ikke-finansielle aksjeselskapene med. I tillegg er kun de aksjeselskapene som har en største enkeltvis aksjonær fra utlandet med en aksjeandel på minst 10 prosent med i koblingen. Det viser seg at flere av de selskapene som er med i SIFON, ikke har registrerte regnskap i Regnskapsregisteret i Brønnøysund. Dette medfører at SIFON og regnskapsstatistikken ikke er sammenlignbare, selv om vi fra SIFON trekker ut selskapene i finansnæringene og de selskapene med største enkeltvise eierandel mindre enn 10 prosent. Til tross for dette benytter jeg begge kildene, men vil presisere hvilke kilder resultatene stammer fra.

I følge SIFON var det nærmere 7000 aksjeselskaper som hadde utenlandske aksjonærer i 1998, se tabell 3.

Boks 1: Noen definisjoner

Direkteinvesteringer:

En direkteinvestering er en investering over landegrensen der investor har til hensikt å etablere en varig økonomisk forbindelse og utøve effektiv innflytelse på virksomheten i foretaket der investeringen skjer (direkteinvesteringsforetaket). Direkte investering defineres som en eierandel på minst 10 prosent av ordinære aksjer eller stemmeretter i direkteinvesteringsforetaket. De fleste direkteinvesteringsforetak er enten filialer eller datterselskaper som er hel- eller majoritetseid av en enkelt utenlandsk investor eller av et utenlandsk konsern. Men det finnes også en rekke eksempler på direkteinvesteringsforetak som er tilknyttede selskaper, hvor investors eierandel er mellom 10 og 50 prosent. Direkte investert kapital omfatter investors andel av egenkapitalen i direkteinvesteringsforetaket, samt øvrige finansielle mellomværende mellom de to aktørene (lån eller tilbakeholdt utbytte).

Porteføljeinvesteringer:

Porteføljeinvesteringer er verdipapirinvesteringer hvor investor ikke har til hensikt å oppnå innflytelse over utstederen av verdipapirene (ofte et foretak), men hvor det primære siktemålet er å oppnå en høyest mulig avkastning innenfor gitte risiko- og tidshorisonter. For at plasseringen skal være en porteføljeinvestering, er det et krav at verdipapiret er omsettelig i et organisert marked. Plasseringer i aksjer som representerer en eierandel lavere enn 10 prosent klassifiseres konvensjonelt som porteføljeinvesteringer.

Tabell 3. Antall aksjeselskaper med utenlandske aksjonærer¹

Næring	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	3 322	4 250	4 378	4 538	4 922	5 560	6 379	6 725	6 987
Jordbruk, skogbruk og fiske	6	9	19	26	27	57	65	47	37
Utvinning av råolje og naturgass	76	92	96	95	97	92	114	144	165
Industri og bergverksdrift	394	568	588	622	668	775	907	963	1013
Kraft og vannforsyning	11	15	16	16	14	14	18	23	36
Bygge- og anleggsvirksomhet	78	107	103	102	116	135	149	151	182
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	1 619	1 875	1 944	1 975	2 110	2 314	2 484	2 537	2 511
Transport og kommunikasjon	202	287	303	310	357	413	551	586	588
Finansiell tjenesteyting, forsikring	83	119	122	120	84	123	207	266	294
Forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift	685	910	892	941	1056	1285	1565	1692	1804
Andre tjenester	168	268	295	331	393	352	319	316	357

¹ Omfatter utlendinger med eierandeler større enn null.
Kilde: SIFON, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4. Andel utenlandsk eid aksjekapital i selskaper med utenlandske aksjonærer¹. Prosent

Næring	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	40,0	35,9	34,0	34,3	34,0	35,1	30,5	22,5	23,0
Jordbruk, skogbruk og fiske	30,0	47,2	33,1	46,5	48,9	6,3	6,7	2,5	41,5
Utvinning av råolje og naturgass	66,1	56,9	60,3	64,6	71,3	75,6	53,8	50,9	40,0
Industri og bergverksdrift	30,3	26,6	27,2	27,3	31,5	33,6	32,5	33,1	33,3
Kraft og vannforsyning	23,0	23,9	24,5	26,8	33,3	33,0	19,0	27,9	19,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	86,2	57,6	61,2	48,7	39,7	34,8	33,3	32,9	34,3
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	84,1	77,6	77,0	77,3	73,1	72,6	67,0	64,2	65,0
Transport og kommunikasjon	26,9	31,6	29,8	29,2	27,6	21,1	21,3	6,6	7,8
Finansiell tjenesteyting, forsikring	20,6	19,8	13,5	15,4	15,1	20,4	18,1	10,2	12,0
Forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift	42,4	29,1	28,8	30,8	31,5	30,6	24,6	24,4	26,4
Andre tjenester	31,7	32,9	19,8	34,7	36,4	35,8	67,7	50,7	33,9

¹ Omfatter utlendinger med eierandeler større enn null.
Kilde: SIFON, Statistisk sentralbyrå.

Boks 2: Datagrunnlag

I artikkelen benyttes det data fra SIFON-registeret og regnskapsstatistikk for ikke-finansielle aksjeselskaper.

SIFON-registeret i SSB er et register over norske aksjeselskaper der hele eller deler av aksjekapitalen er på utenlandske hender, filialer i Norge av utenlandske foretak, samt norske datterselskaper. Registeret ble etablert i 1970 på basis av informasjon som ble innhentet gjennom den årlige Finanstellingen. I 1990-1991 ble det etablert nye databearbeidingsrutiner i Finanstellingen, og den nye løsningen åpnet for muligheten til å utvide det opprinnelige SIFON-registeret til å omfatte utenlandsk eide konsern i Norge, med andre ord et eget konsernregister. SIFON-registeret har blant annet opplysninger om aksjekapitalen til ikke-børsnoterte selskaper (pålydende verdi), børsnoterte selskapers børsverdi og største utenlandske aksjonærs eierandel av samlet aksjekapital, samt omsetning og sysselsetting. Etter regnskapsåret 1989 er opplysninger fra SIFON-registeret kun blitt publisert i tilknytning til regnskapsstatistikk for aksjeselskaper, dvs. for å skille ut selskapene med utenlandske eiere.

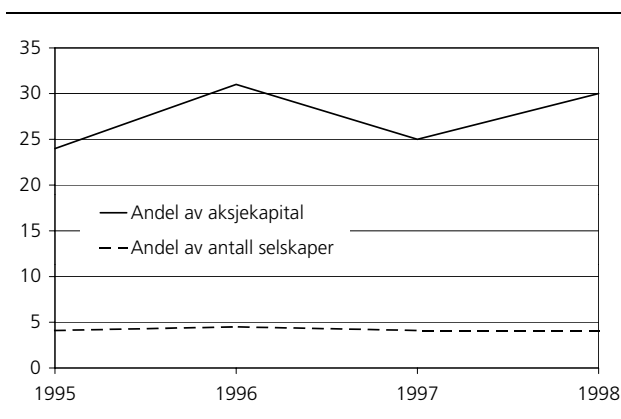
Regnskapsstatistikken for ikke-finansielle aksjeselskaper (selskaper som ikke er banker, forsikrings- og finansieringsselskaper mv.) er basert på årsregnskap innsendt til Regnskapsregisteret i Brønnøysund. Statistikken gir resultatregnskap, balanse og en del avledede analysetall for ulike næringer og størrelsesgrupper i tillegg til fordeling etter norsk og utenlandsk eierskap og regioner. For årene 1995 til 1998 er statistikken basert på oppgaver for henholdsvis 103 000, 107 000, 115 000 og 124 000 selskaper.

Dette var 3600 flere enn i 1990, eller en økning på 110 prosent. Vi finner de fleste selskapene med utenlandske aksjonærer i varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet, etterfulgt av forretningsmessig tjenesteyting og eiendomsdrift. Tabell 4 viser hvor stor andel den utenlandsk eide kapitalen utgjør av total aksjekapital i de selskapene som har utenlandske aksjonærer. Her ser vi at utlendingene har redusert sin andel fra 40 prosent i 1990 til 23 prosent i 1998. Noe av årsaken til denne nedgangen er naturlig nok at utlendingene eier aksjer i langt flere selskaper enn før: Ser vi tabellene 3 og 4 sammen med tabell 5, ser det ut til at de utenlandske eierandelene i økende grad er porteføljeinvesteringer. Høyest andel av utenlandsk eid aksjekapital finner vi i næringene varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet og utvinning av råolje og naturgass.

For de ikke-finansielle aksjeselskapene som er med i regnskapsstatistikken har det vært en jevn utvikling i antall selskaper. I 1998 var det totalt i overkant av 124 000 aksjeselskaper med i regnskapsstatistikken, og over 5000 av disse hadde utenlandske aksjonærer - en andel på 4,1 prosent. Antall selskaper med utenlandske aksjonærer utgjorde 4-4,5 prosent av alle ikke-finansielle aksjeselskaper i årene 1995 til 1998, se figur 4.

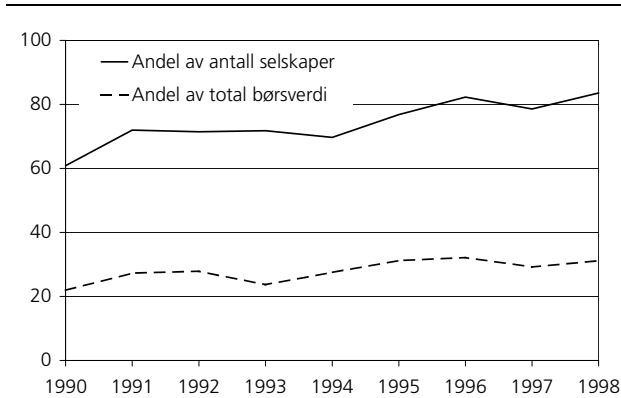
I 1998 var den totale aksjekapitalen for alle ikke-finansielle aksjeselskaper som var med i regnskapsstatistikken på 286 milliarder kroner (pålydende ver-

Figur 4. Andel av aksjekapital og antall selskaper som eies av utlendinger. Prosent

Kilde: SIFON koblet med regnskapsstatistikken, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Utlendingers andel i børsnoterte selskaper. Prosent

Kilde: SIFON, Statistisk sentralbyrå og Oslo Børs.

di), og 27 prosent av dette hørte til de selskapene med utenlandske aksjonærer. Figur 4 viser at det utenlandske eierskapet holdt seg stabilt rundt 25-30 prosent i perioden 1995-1998. Dette viser at utlendinger i stor grad har andeler i de store selskapene, siden aksjonærandelene ligger så vidt høyere enn andelen av selskaper.

Stor andel av aksjeselskaper der utlendinger eier 100 prosent av aksjekapitalen

Tabell 5 viser at over halvparten av aksjeselskapene med utenlandske aksjonærer var heleid fra utlandet i 1998. I tillegg hadde 80 prosent av alle aksjeselskaper med utenlandske aksjonærer én enkeltvis eier med mer enn 10 prosent av aksjekapitalen. Dette kan tyde på at mange av utlendingene som investerer i norske aksjeselskaper er ute etter en varig økonomisk forbindelse. Sett i lys av tabell 4, forteller tallene oss at det er de minste selskapene som har de største enkeltvis eierne, siden utlendingene bare eier 23 prosent av total aksjekapital i de selskapene med utenlandske aksjonærer. Etter 1990 har det vært en nedgang i andelen selskaper med én enkeltvis utenlandsk eierandel på minst 10 prosent. Dette bekrefter at porteføljeinvesteringene har økt relativt til beholdningen av direkteinvesteringene. Av de 3000 selskapene som

Tabell 5. Fordeling av selskaper med utenlandske aksjonærer etter største enkeltvise utenlandske eierandel. Prosent

Eierandel:	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Under 10 prosent	10	12	12	13	11	13	13	20	20
10 - 49 prosent	10	16	18	16	14	15	21	17	16
50 - 99 prosent	22	15	14	14	14	14	13	13	13
100 prosent	58	57	56	58	60	58	53	51	51

Kilde: SIFON, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6. Prosentvis fordeling av utenlandsk eid aksjekapital. Fordelt på land

Næring	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Sverige	30	36	35	30	20	20	21	21	20
Danmark	4	4	4	5	6	7	7	7	9
Finland	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Nederland	5	4	4	4	7	6	6	9	11
Tyskland	8	7	7	6	7	6	6	5	5
Storbritannia	15	15	12	13	18	18	18	17	17
Europa ellers	12	11	11	12	13	14	12	11	10
USA	17	16	19	22	21	22	25	24	24
Andre land	7	5	5	5	6	6	5	4	4
EU-land	37	35	34	36	45	65	66	68	68

Kilde: SIFON, Statistisk sentralbyrå.

var 100 prosent eid av utlendinger i 1998, var kun 800 eid indirekte av utlendinger (som datterselskap i et konsern). De resterende (ca. 2700) var direkte eid.

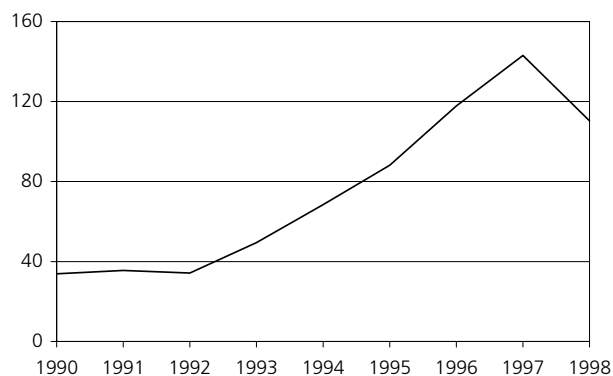
Stabile andeler av utenlandsk eid aksjekapital i børsnoterte selskaper

I figur 5 ser vi at det har vært utenlandsk eierskap i rundt 70 til 80 prosent av alle de norskregistrerte selskapene på Oslo Børs siden 1990. Andelen var høyest i 1998, da 84 prosent av selskapene på Oslo Børs hadde utenlandske eiere.

Utlendinger eide aksjer i norske børsnoterte selskaper tilsvarende 31 prosent av total aksjekapital ved børsen i 1998. Andelen utenlandsk eid aksjekapital har holdt seg stabil rundt 30 prosent siden 1991. I 1990 var andelen så lav som 22 prosent, og i 1996 finner vi den høyeste andelen med 32 prosent.

I 1990 eide utlendinger aksjer i norske børsnoterte selskaper for 34 milliarder kroner, se figur 6. Det var en jevn vekst på hele 1990-tallet fram til 1997, og i dette året var den nominelle børsverdien av aksjer på utenlandske hender 143 milliarder kroner. I 1998 falt verdien til 110 milliarder kroner, noe som avspeiler at totalindeksen ved Oslo Børs falt 26 prosent gjennom 1998. Den utenlandske eierandelen på Oslo Børs endret seg derfor lite fra 1997 til 1998.

Blant de børsnoterte selskapene er det ingen spesiell næring hvor utlendingene utmerker seg med store eierandeler. For 1998 lå eierandelene rundt 30-35 prosent i både olje-, industri- og varehandelsnæringene, samt for forretningsmessig tjenesteyting. Oljenæringen har tradisjonelt sett vært den næringen på Oslo

Figur 6. Utenlandsk aksjekapital i børsnoterte selskaper. Børsverdi. Milliarder kroner

Kilde: SIFON, Statistisk sentralbyrå.

Børs der utlendingene har hatt størst eierandel, men denne har blitt redusert de senere årene. I 1994, da eierandelen var høyest, eide utlendingene 54 prosent av børsverdien i oljeselskapene.

Amerikanerne eier mest

Fram til 1993 var det svenskene som eide mest aksjekapital av utlendingene i Norge. I 1991, da andelen var høyest, eide de hele 36 prosent av den totale aksjekapitalen som var på utenlandske hender, se tabell 6. Senere på 1990-tallet økte både britene og amerikanerne sine andeler, og fra 1994 har USA vært det landet med høyest andel av total utenlandsk eid aksjekapital. I 1998 var 24 prosent av den utenlandsk eide kapitalen på amerikanske hender, mens svenskene nå var nede i 20 prosent. Danmark og Nederland økte også sine andeler i løpet av 1990-tallet.

Oppsummering

I artikkelen har vi sett at det var sterk vekst i internasjonal handel og internasjonale kapitaltransaksjoner på 1990-tallet. Dette viser en økende økonomisk globalisering, og Norge tar også del i denne utviklingen. Spesielt har de norske kapitaltransaksjonene økt sterkt, men vi kan se at nivået på disse er påvirket av internasjonale forhold. I 1998 falt de utgående kapitaltransaksjonene kraftig, og det er nærliggende å tro at Asia-krisen var en direkte årsak til dette. Vi har også sett at om lag 7000 aksjeselskaper i Norge hadde utenlandske aksjonærer i 1998, en økning på 3700 fra 1990. Selv med denne sterke økningen i antall selskaper med utenlandske aksjonærer, kunne vi se at utenlandske aksjonærers andel av total aksjekapital hadde holdt seg noenlunde stabil.

Referanser

- Duffus, G. og P. Gooding (1997): Globalisation: Scope, Issues and Statistics, *Economic Trends* 528, 28-45.
- Fløttum, E.J. (1996): Gruppering av næringer i offisiell statistikk, Notater 96/37, Statistisk sentralbyrå.
- Holm, Y, Tangen, A.H. og O.M. Tidemann (2000): Forprosjektrapport om etablering av IMF's internasjonale investeringsposisjon (IIP) for Norge, Notater 2000/40, Statistisk sentralbyrå.
- International Monetary Fund (1998): Balance of Payments Statistics Yearbook, Part 1, 1998.
- International Monetary Fund (1999): Balance of Payments Statistics Yearbook, Part 2 and 3, 1999.
- Kaspersen, L.B. (2000): Globalisering, http://www.dr.dk/p1/synsfelt/th_global.htm.
- Krugman, P. (1995): Growing World Trade: Causes and Consequences, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1:1995.
- OECD (1999): International Direct Investment Statistics Yearbook 1999.
- OECD (2000): *Financial Market Trends*, Finance and Investment, No. 76, July 2000.
- Sundell, L. (2000): Internasjonale porteføljeinvesteringer, *Økonomiske analyser* 5/2000, Statistisk sentralbyrå, 32-38.
- United Nations (1999): World Investment Report 1999, Foreign Direct Investment and the Challenge of Development, United Nations, New York and Geneva, 1999.